

Še posebej pa prijazno pozdravjam vse naše poslušalce in poslušalke tudi tiste, ki nas boste morda poslušali s pomočjo vaših prijateljev ali sorodnikov in njihovih kretenj. Naj vas seveda opozorim, da je med nami nocoj gluha oseba, zato ji bomo prisluhnili s pomočjo kretenj naše druge gostje zato bo naš pogovor na trenutke bolj tih ali počasnejši, a verjetno zato nič manj zanimiv.

V Sloveniji se rodi vsak 1000. otrok s slušnimi težavami nekaj jih tudi pozneje oglušijo. Številka ni tako majhna dovolj, da se nekateri starši nad njo zamislijo. Mnogi se ne znajdejo ko se jim rodi gluhi otrok, spet drugi pa vse svoje sile usmerijo v to, da bi bil enak z vsemi ostalimi vrstniki. Vprašanje bo v začetku namenjeno naši nocojšnji gostji Petri in sicer kako se spominja svojih otroških let in odnosa svojih staršev. Naj povem, da bo njen prvi odgovor slišati iz njenih ust potem pa ga bo prevajala naša gostja gospa Ljubica Podboršek.

Najprej hvala. Imela sem zelo lepo otroštvo Sedaj bom prevajala naprej : Moji starši slišijo. Rodila sem se v družini kjer ni bilo nobenega gluhega. Mama je bila zelo praktična glede gluhotе in se je tudi zelo spodbudno spopadla z njo. Odločila se je, da ne bom nič drugačna kakor so drugi otroci. Naučila me je vsega. Vedela je, da moram ponavljati in ponavljati tudi v vsakdanji situaciji in sproti vse razlagala in me učila. Hodila sem v vrtec, velikokrat so obnavljali vrtec in sem zato morala v drugi vrtec med slišče otroke. Tam pa je bilo nekaj drugega. Vzgojiteljice nisem nič razumela, peljali so nas na kosilo, na igrišče ampak ničesar nisem razumela samo sledila sem drugim otrokom. Vse kar se je dogajalo pa nisem ničesar razumela in nimam lepih spominov na to. Spomnim pa se da sem komaj čakala, da pride mama po mene. Imela sem eno dobro prijateljico, slišče prijateljico v vrtcu ona je imela en poseben čut do mene. Pozneje pa sem šla v osnovno šolo za gluhe in sem imela

dobro družbo ampak prehitela sem druge otroke. Tam sem premalo dobila, ker sem že več znala kakor drugi otroci Posebno se spominjam učiteljice Obujeve še ne dolgo tega je rekla, da ji je žal, da mi ne more dati več . Videla je, da izstopam od drugih. Nočem se hvalit ampak res sem dobila premalo znanja. Sama sem se učila iz knjig, revij in to je bilo zame zelo važno. Tudi mama me je učila in mi je rekla, če znaš brati in pisati lahko vse narediš in oba starša sta me tega učila, da se lahko vsega naučim kar si želim. Drugi pa niso bili taki zato imam lepe spomine na ta otroška leta. Na srednjo šolo pa nimam prav lepih spominov.

Kako pa se je mama naučila tega jezika kretenj. Je takoj to osvojila?

Moja mama ne zna kretati tudi zdaj ne; Tudi sedaj se samo pogovarjamo, ampak mi je vedno pokazala in me prepričala, če jo res razumem ponavljala je kar naprej. Pokazala je in rekla to je to. Tudi risala je, izrezovala slike iz knjig revij in jih nalepila na zvezek in tako sem imela cele zvezke polepljene s sličicami in sem mamo prepričala če razumem pojme. Naučila sem se obvladovati brati iz ust to je bilo zelo važno za mene tudi v šoli pa tudi v šoli niso kretali ker mariborska je oralna šola in sem se morala naučiti obenem tudi poslušati. Bila sem zelo živčna, kadar je učiteljica vzela papir in pokrila usta jaz pa sem gledala in ugibala kaj .Ko smo imeli slušne vaje sem bila najslabša pri tem. Vsi moji šošolci so bili naglušni in so rekli jaz pa znam jaz pa slišim to in to jaz pa tega nisem bila zmožna. Zaradi tega mi je bilo hudo učiteljica pa mi je rekla, tukaj nisi dobra moraš še vaditi to si narobe povedala.

Grozljivka. Verjetno je bilo težko tudi ko se je nekdo obrnil stran od tebe pa še vedno pričakoval, da bo razumevanje takšno kakor je bilo prej ko ste lahko brali iz ustnic. Kako pa je bilo med vrstniki med prijatelji. Omenili ste prijateljico, ki je imela poseben čut do vas, kaj pa vsi ostali so normalno sprejemali prisotnost in dejstvo, da ste gluhi.



V osnovni šoli smo bili gluhi in naglušni skupaj in ni bilo nobenih problemov . Mamu pa sem vedno spraševala kdaj grem v sosednjo šolo , ker so vsi otroci hodili tja, meni pa se je čudno zdelo zakaj jaz ne grem tja saj znam hoditi saj imam torbo saj berem in pišem in mi ni bilo logično zakaj ne grem . Prvi drugi in tretji razred sem mislila, da bom hodila tja potem je pa to upanje splahnelo in sem se sprijaznila, da ne bom nikoli hodila tja. Tja sem pa želela zato ker sem hotela imeti prijatelje ker v sosesčini ni bilo nobenih prijateljev. Imeli smo eno sosedo samo je bila veliko starejša ni bilo mlajših mojih vrstnikov. Ampak kljub temu, da so bile slabe izkušnje iz vrtca, ko ste bili nekaj časa v družbi vrstnikov, ki so normalno slišali in govorili. Ste si želeli v običajno šolo torej vas ni bilo strah vseh ostalih vrstnikov. Ne, sploh nisem razmišljala o tem. Važno je bilo, da bi hodila v to šolo, ki je bila blizu tako sem pa morala prestopiti dva avtobusa, da sem prišla do šole ali pa me je oče peljal.

Praktični vidik torej. Je bilo kdaj še posebej težko omeniti ste že kot rečeno vrtec in tisto obdobje, ko ni bilo takega razumevanja za vaše vrste invalidnost. Kaj pa pozneje res ste bili v družbi tako gluhih in naglušnih v osnovni šoli? Kaj pa sicer otroci so vendarle del širšega okolja ni to samo dom in šola. Kaj pa kje drugje? Na ulici recimo ali v kakšnih drugih okoljih.

Jaz sem hodila »k verouku« na pripravo na prvo obhajilo. Ampak duhovnik je rekel, da naj jaz posebej hodim enkrat na mesec in nisem bila skupaj z drugimi otroci. Duhovnik mi je dal sveto pismo zelo debelo z ilustracijami in ta knjiga mi je ogromno dala, ker so bile slike zelo lepe. Hotela sem to knjigo imeti, kasneje jo je tudi mama kupila. Potem sem šla tudi k birmi. Tudi takrat nisem hodila k verouku. Enkrat ali dvakrat sem bila pri duhovniku in sem šla k birmi. Spomnim se enega fanta, ko sem šla k obhajilu je sam prišel do mene in mi dal bombon in je šel.

Lepa gesta. Dobro bodi dovolj za uvod pa si bomo privoščili nekaj taktov glasbe potem pa bomo nadaljevali, da bomo videli zakaj so vsi ostali gostje z nami.

Poslušate oddajo Prepadi in mostovi- radijska svetovalnica v njej danes govorimo o gluhoti. Slišali smo že del zgodbe naše gostje Petre Rezar , ki je sicer tudi učiteljica in bo morda pozneje nekaj več besed povedala o tem kako je prišlo do tega, da se je izučila za ta poklic, ki je pravzaprav med gluhih zelo redek. Vemo namreč, da je izobrazbena stopnja pogosto zelo nizka ustavi se pri poklicni izobrazbi, kajti problem je z šolanjem in vsem ostalim . V našem studiju je seveda tudi ena od terapevtek, ki delujejo na tem področju to je gospa Marika Mihelčič in sedaj ste sicer že upokojeni, ampak vrsto let ste delali na Zavodu za gluhe in naglušne. Morda nekaj več o vašem delu .Kako ste vi spremljali tako otroke kakor njihove starše. Kako so se soočali s tem, s to invalidnostjo.

Pri svojem delu sem res srečala ogromno družin, ki so se na različne načine soočale z gluhoto pri svojem otroku in lahko rečem ,da je to paleta družin. Tako kakor je Petra rekla njen položaj je bil izjemen. Kako hitro so se starši s tem ne bom rekla sprijaznili ampak začeli ukrepati. Vemo da reakcije ločimo v pet stopenj prvi je šok drugo je deprimiranost, ko starši obupajo a bo s tem otrokom sploh kaj, potem umirjanje situacije potem naslednja ,da vidijo, da bo le možno nekaj delat, nazadnje zadnja stopnja pa je pripravljenost na sodelovanje. In ko so prišli k meni starši s svojim otrokom sem enako kakor na otroka bila pozorna na njih, na njihova čustva, prizadetost zato je potrebna velika mera empatije možnost uživanja v drugega in dokler nisem s starši našla en dober kontakt dobro sodelovanje tudi otrok ni začel sodelovati. Ker otrok več kakor mislimo čuti vse naše misli naša čustva, zbežan je ker vidi okrog sebe žalostne, zaskrbljene obraze in ne ve kaj je narobe. Otroci imajo rad vesele starše razigrane starše , ki ga spodbujajo med njimi pa ni blo niti komunikacije. In nekako med tistim beganjem od zdravnika do zdravnika do



iskanja rešitve do ne vem kakšne možnosti vsi starši prehodijo hude poti kalvarije bi lahko rekla in že s tega stališča zaslužijo vso spoštovanje in upoštevanje njihovih čustev. In ko se to nekako umiri pa začnemo delat in ko vidijo, da je otrok vseeno njihov edini zlati nenadomestljivi takrat se odpre ena nova sfera in vse krene na bolje. Ampak vse tri strani smo morale prehoditi eno pot, starši, otrok in jaz. Jaz sem morala spremljati v kateri fazi so starši.

Ali je povsod situacija približno podobna? Ste rekli teh pet stopenj.

Ne so različni. Nekje so zelo hitre sploh mislim, da se tega ne, da statistično obdelati tako so različne in nisem imela niti dveh družin, ki bi bile enake. Mogoče bi lahko dala na eno stran gluhe starše ti so gluhega otroka pričakovali celo ne bom rekla da bi se bali sliščega ampak bolj pričakovan je bil gluhi In takoj od rojstva so začeli z njim delat brez teh petih stopenj privajanja na situacijo in mogoče se s temi zato lažje začelo saj so takoj našli komunikacijo in jaz sem lahko začela svojo terapijo zbujanja sluha privajanja na sodelovanje razvijanje očesnega kontakta. Da bo otrok sodeloval in odvisno v kateri starosti so ugotovili, da je otrok gluh zdaj odkrijejo to že zelo zgodaj. Moj najmlajši pacient je bil star štiri mesece, tako, da sama nisem vedela kako naj z njim začnem to terapijo. Zraven sem vabila starše, dedke in babice, da sem videla kako družina utripa in ugotovila, da je dedek najbolj nasmejan in otrok se je vedno k njemu obračal in najdeš tistega in malo sem zaščitila če se je dalo mamo. Mame so v takšnih situacijah zelo na udaru, ker se išče krivda neizrečena krivda kako pa to, da si rodila gluhega otroka. Ali je bil pri tebi kdo z slušnimi težavami čeprav sta tukaj oba enako soudeležena lahko samo oče lahko samo mama lahko pa oba, če so se združili geni v tako poškodbo, ki je pač rezultirala gluhoto.

Kako pa zgleda terapija kaj se sploh da narediti oziroma kako začeti pri otroku.

Rekli ste pridobivanje pozornosti, ki je na začetku posebno če je majhen otrok težko.

Otrok rabi in vsi mi rabimo tri pogoje prvi je fiziološki, da normalno razvijamo telo in čutila drugi pogoj je možnost kognitivnega razvoja, da se lahko učimo, da sprejemamo iz okolja dražljaje, ki zbujaajo v naših možganih razumevanje učenje in tako tudi napredovanje; tretjo je pa vpliv okolja. Če je vse to pozitivno potem je tudi ta gluhoti ena od ovir, ki jo je možno premagati. Ne sicer, da bi obljubljali poslušanje ampak sedanje preiskave, vsi pregledi sluha pokažejo če je kje kakšen ostanek sluha in na tistem začnemo razvijati slušno pozornost. To so sicer nizke vibracije vendar če hočemo to razumevanje razviti (ne samo preko kretnje kot razumevanja) moramo, ker nikoli ne vemo kako bo otrok lahko govoril ali ne. Vedno delamo kakor da bo lahko govoril. Ves trud vložimo v to, da nudimo otroku vse možne dražljaje da bi razvil te svoje možganske poti maksimalno in tu je ogromno pripomočkov. Od vibracijskih desk z nizkimi vibracijami ki so potem kasneje zato, da otrok čuti. Dojenček na primer: če pelje mimo hiše tovarnjak čuti dražljaje. Tako začnemo mi vzbujaati tresljaje in dejansko mi ponovimo od otročička, ki ga mama nosi že on hodi to pot celega človeštva. In ko se rodi ima v sebi take potenciale, ki pa spijo če jih ne zbudimo tako je na primer zanimiv podatek, da vsi otroci, tudi gluhi, prinesejo na svet zmožnost prepoznavanja različnih glasov celega sveta, arabščine, japonščine če se preko impulzov ta sposobnost ne razvije ta sposobnost zamre pri 10 mesecih.

Kratek čas je na voljo! Poudarila bi to, da je čas strašansko pomemben, da mi je hudo kadar otrok izgubi preveč časa na iskanju teh drugih rešitev pomoči zdravniških in izgubljam ta prvi čas, ki je tako važen za njegovo učenje in pridobivanje izkušenj. Poleg teh niskih vibracij želim, da me gleda, da se zbere mi sledi. Vedno pa imam kakor rdečo luč to koliko je star kajti če je star 4 mesece je drugače kakor če je star eno leto ali leto in pol. Tudi med enoletniki so



ogromne razlike tako terapijo naravnam njemu na kožo.

Ali je veliko staršev, ki se noče sprijazniti s tem, da je njihov otrok gluhi in iščejo vse možne poti, da bi vendarle dokazali, da pa nekaj sliši in romajo od zdravnika do zdravnika?

Veste oni (starši) so prepričani, da bi mu s tem pomagali, zagotovo bi mu olajšali če bi našli najboljšo pot, da bi bila ta ovira v normalnem razvoju čim manjša ali čim lažje premagana. Jaz jih tu popolnoma razumem, če istočasno sodelujejo z terapevtom, da ne zanemarjajo te plati kajti jaz se trudim, da jim ne vzbujam prevelika pričakovanja. Rečem jim poskusite. Poskusite tudi bioenergijo, kajti pravijo da za tri mesece odpre kanale, da lažje sprejemaš te impulze ni pa to trajno. Torej staršem nikoli ne smeš reči, tega pa ne smete vendar jih ves čas vabiš naj sodelujejo s tabo, naj delajo z otrokom, čeprav ne maram z njih delat »druge terapije«; oni naj to kar pri meni otrok počne ponavljajo v živih situacijah kajti potem so starši preveč obremenjeni s tem kaj bi se moral on učiti namesto s tem kaj bi moral živeti. Igre veselje radovednost pa še kakšno ušpičit, oni pa se gredo veliko bolj programiranega otroka in mi vsi delamo napake tudi jaz sama sem delala napake. To morate pa doma nadaljevat, ko pa sem jaz sama sebe slišala se si dejala, kaj jaz od njih vse zahtevam, če je otrok sam zelo poseže v družino, v partnerstvo očeta in matere. Mame drugače reagirajo, očetje drugače. Skupaj pa so čudovita celota in to moramo vsekakor upoštevati! Kajti včasih so mame razočarane, če ni oče preveč deprimiran. Želijo enako stopnjo te prizadetosti, ampak oče že vidi naprej, da otrok opazuje, da gleda, se uči; in očetje malo porinejo te zadeve z mrtvega mesta, če se družina ujame. In ravno zaradi tega smo pred leti organizirali šolo za starše. Da so se starši med sabo prvič pogovorili o vseh teh stiskah, teževah in da so potem tisti čas petih faz bistveno skrajšali.

Z nami je tudi pater Bogdan Knavs, ki nekako vrši pastoralno delo pri gluhih in naglušnih. Malce več o vašem delu kako to izgleda, kako vi korakate, hodite s temi invalidi z njimi morda jim lepšate življenje urice, ki jih imajo.

Torej v mojem prvem stiku sem sam nekako pomislil, da so to res eni reveži. Tako sočutje se mi je najprej porodilo. Potem pa, ko sem se počasi malo bolj srečeval z njimi sem pa vendarle videl da so taki kakor mi. Iste potrebe, iste želje in da jim je na prilagojen način potrebno dati to kar imajo pravico drugi verniki, ki slišijo. Delo patra Jakoba Bijola sem prevzel popolnoma slučajno - ko je on kar naenkrat zbolel in potem tudi kmalu umrl. Najprej za nekaj ur verouka. Iskreno povedano najprej nisem vedel kaj in kako bi. Vendar smo si pomagali; malo s pisali in z govorjenjem in je prišlo počasi, ker so videli da nekaj šteje tudi dobra volja, ki je bila takrat predvsem prisotna. Potem pa ob dodatnih pogovorih. Tako je prišla k meni neka gospa in rekla: »Glejte, slišiš otroci vedno hodijo na duhovne vikende ali bo tudi za nas kakšen duhovni vikend?«. In tako smo potem začeli z duhovnimi vikendi in letos smo ga imeli že drugič zapored. Zdelo se mi je da bi bila potrebna kakšna revija in smo naredili revijo **Odpri se**, ki sedaj izhaja že tretje leto. Potem smo maše, ki so bile občasno za Božič, Veliko noč - vse skupaj; malo razširili in jih imamo skoraj vsak mesec. Sedaj se srečujemo tudi ob obletnici patra Jakoba. Potem imamo Miklavževanje skupaj, pa ob prazniku sv. Frančiška Saleškega, ki je zavetnik gluhih in naglušnih, v začetku postnega časa. Letos poleti pa smo šli še korak dlje in smo pripravili tabor za otroke, tako smo imeli 28 gluhih in naglušnih otrok iz vse Slovenije. Tudi vseh ver. Veliko je bilo takih, ki niso bili niti krščeni in ne hodijo v cerkev. Imeli smo tudi Rome. Žal zaradi bolezni ni bilo ene evangeličanke. Hiša je bila vsekakor več kot preveč zasedena. Hočem reči, da je bil to res en lep teden ob pomoči slišočih in gluhih animatorjev. Tudi Petra je bila v vlogi



animatorke in po odzivih na koncu sem videl da so resnično zadovoljni, kajti to je bil res občutek ene velike družine, kakor so kasneje zapisali svoja mnenja. Ugotovil da jim to veliko pomeni in pravijo da se še kar naprej po šoli to govori in se sprašuje kdaj bo naslednja taka stvar. Prav tako smo prvič organizirali poletni tabor za odrasle gluhe. Šli smo v Sočo pri Bovcu. Takrat nas je tudi pretresel potres, ki nam je dal malce misliti. Po pogovoru, po prvem sunku (nekateri so bežali ven, jaz priznam da sem se ravno takrat ulegel, ker smo prišli z dolgega sprehoda, bilo je že okoli tretje ure po kosilu, začelo se je močno tresti. Sem si rekel, naj bo kar bo, in potem so mislili - ko sem prišel dol čez eno uro - kaj je, sem sploh še živ in po pogovoru smo rekli tudi tem ljudem dajmo eno sigurnost, eno podporo s tem da mi ostanemo. No, ravno včeraj pa smo šli še korak dlje in smo imeli prvo glasbeno kulturno humanitarno prireditev za te karikativne dejavnosti. Tabor za otroke je bil ves zastoj kajti mnogi otroci so bili iz socialno ogroženih družin in verjetno vsi niti ne bi šli na morje drugače. Ob tej priložnosti bi se zahvalil vsem; tako tistim, ki so pomagali pri prireditvi in sedaj to poslušajo, kakor tudi mnogim nastopajočim, ki so z veseljem prišli, se odpovedali honorarju in polepšali popoldne; ne samo slišočim ampak tudi mnogim gluhim in naglušnim, ki so bili zelo zadovoljni ob prevajanju v znakovni jezik. Da so oni, vsaj del tega, kar smo mi imeli, imeli tudi oni.

Ko vam je pater Jakob zapustil to dediščino, vam je bila skrb za gluhe in naglušne povšeči ali ste se tudi sami bali kako boste to vozili. Kako ste s znašli v tej vlogi? Imate občutek še danes recimo kolikor vem to ni ravno tako dolgo veliko let nazaj, da obvladate situacijo?

Vprašanje je kdaj lahko sploh rečemo, da obvladamo situacijo. Toda jaz sem v to delo padel popolnoma slučajno, nikoli nisem niti premišljeval, niti sanjaril ali v tem smislu kaj delal. Toda ob dejstvu, ko sem bil diakon

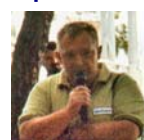
(eno leto pred posvetitvijo v duhovnika) v Šiški sem ravno iz radovednosti prišel gledat kaj pater Jakob dela in ravno sva izpostavila malo dialoga ko je njega prizadela huda možganska kap. Tako, da sem potem čutil eno frančiškansko dolžnost, da za te ljudi; ker pač drugega duhovnika v Sloveniji ni, ki bi se jim toliko posvetil kolikor se jim je pater Jakob; da sem poskušal po svojih močeh nekaj narediti in potem so me tudi malo spodbudili. Moj takratni župnik pater Pavle me je spodbudil in vem da smo takrat leta 2000 imeli misijon in imali smo tudi srečanje za gluhe. Priznati moram da sem bil ves iz sebe, kajti nisem vedel kaj in kako bomo pa je rekel: »boš že kako saj so tam neki sodelavci ti pa si mlad človek«. Potrebuješ v trenutkih negotovosti tudi tako spodbudo in od takrat naprej je šlo vse počasi, počasi navzgor. Negotovosti pa so še vedno velike, ampak s skupnimi močmi, ko je vedno več sodelavcev, tako slišočih kakor gluhih in se skupaj posvetujemo je veliko lažje.

In sedaj ko vidite nove in nove naloge ki so pred vami se kaj dosti ne da počivati?
Ja res ne.

Gospa Petra sedaj ste ves čas poslušali oziroma bolje, spremljali besede ki vam jih je prevajala gospa Ljubica, kaj se vam je zdelo; bi morda kaj pripomnili? Verjetno se počutite tudi nekoliko prezrte, ker ne morete takole vskočiti z besedo kakor mi vsi ostali. Ste mogoče pogrešali kdaj to možnost da bi bi opozorili nase s tistim glasnim....

Ja včasih se zgodi, na primer na sestankih, če je več ljudi. Takrat izgubim besedo in moram moledovat zanjo, največkrat pa je še prepozno. Rada pa bi nekaj pripomnila. Vi govorite o invalidih sluha mogoče ni to prava beseda. Gluhi lahko delajo vse. Problem pa je družbena socialna izoliranost v tem pa so gluhi res veliki invalidi, tu pa je prava beseda invalid.

Se mi je zdelo ko sem se sama pripravljala na to oddajo tudi meni se ni zdelo najbolj



prava beseda invalid, ampak vendarle društvo gluhih in naglušnih o gluhih govori kot o invalidih zato se mi je zdelo da ste nekako vajeni tega izraza čeprav ni najbolj prijetno ga slišati, verjetno.

Gluhi imamo gluhe ki pravzaprav niso gluhi in tudi naglušne ki niso naglušni . Gluhi se prilagajajo sliščim. Imamo pa gluhe, ki bodo izkoristili vsako možnost v svojo korist. To mogoče ni bilo lepo kar sem povedala, ampak to je dejstvo, da bodo nekateri gluhoti izkoristil za svojo korist. Žal je beseda in glasnost tisto kar mnogi izrabljajo, kar je treba priznati.

Ko takole iz dneva v dan minevajo urice ali si kdaj želite, da bi kakšen glas iz okolice vendarle prišel do vas.

Kateri glas oziroma zvok pogrešate, kaj je tisto kar bi si želeli slišati ali je to nekaj iz narave ali je to nekaj povsem tehničnega, kakšen aparat ki vam preprečuje stik z najbližjim morda.

Najbolj pogrešam telefon. Rada bi telefonirala pa ne morem. Odvisna sem od drugih in tudi zgubljam čas in voljo . Pišem maile ampak ljudje tudi tega niso navajeni in odgovarjajo ali ne odgovarjajo. Na primer: ukradli so mi avto, poslala sem sporočilo očetu pa ni razumel kaj sem sploh hotela napisat. Ni imel predstave kaj se mi dogaja. Potem sem šla k sosedi in sem jo prosila če bi poklicala policijo. Take situacije so neprijetne.

Za nekoga nekaj čisto vsakdanjega, morda malenkost; za vas pa kar naenkrat postane problem. Tudi oče se kakor kaže ni naučil tega jezika. Kako pa sta sicer drugače komunicirala z njim? Kakor sem slišala je bila mama nekoliko bolj zagnana na tem področju bolj vstrajna da bosta vendarle vspostavili stik in da boste odrasli v eno čimbolj normalno osebo. Ali je bil oče tukaj bolj ob strani?

Z očetom se veliko hodila v kino. Ko sem bila otrok je bil vedno zraven. Bil je sicer malo bolj strožji, ne vem ali pa sem bila jaz nekoliko preveč živa. Ampak veliko praktičnih stvari sem se naučila od njega. Zabijati žeblice in take stvari. Doma imamo hišo in sem se

naučila marsikaterega dela. Tudi avto me je učil voziti in komaj sem čakala kdaj bom začela voziti. Spomnim se, da sem sedela za volanom zraven očeta, ko je oče peljal avto v garažo. Imam tudi starejšega brata, on me je tudi veliko naučil. Najbolj pa se spominjam, da me je rad strašil in mi je vedno rekel da bom okostnjak, ko bom umrla in me je bilo groza .

Le od kje mu taka ideja !

Gospa Petra imate dostikrat občutek, da ljudje niso ravno tako pripravljeni pomagati ali pa, da prej ste omenili da se čutite socialno družbeno izolirane. Kje je prisoten ta občutek?

Skoraj vse življenje imam tak občutek. Najprej v vrtcu med sliščimi nato v srednji šoli tudi med sliščimi. V srednjo šolo sem hodila štiri leta. Skupaj sem sedela s slepim šošolcem.

Vsi so vedeli da sem gluha, ampak učitelji niso vedeli kaj bi z mano. Nobeden se ni pripravil na to. Jaz in moja družina smo bili prepuščeni sami sebi in učitelji so mi velikokrat pozabili povedati kakšno stvar na primer da je odpadla vaja za maturantski ples. Jaz pa sem prišla zastoj kajti nikogar ni bilo in še zadnji trenutek sem ujela avtobus ker je bilo to zvečer. Pisali smo matematično nalogo v tretjem letniku. Učiteljica je bila moja razredničarka in je rekla da pišemo matematiko po urniku. Jaz sem to pričakovala, ampak razred je to matematiko slabo pisal in učiteljica jim je povedala da bodo ob 7h ponovili nalogo, meni pa ni nihče povedal in nisem prišla. In je rekla sama si kriva in sem dobila cvek (enko) zelo sem bila takrat šokirana, ker nisem zaslužila, tega kajti drugim je dala možnost, da popravijo meni pa ne. Tako da sem se zjokala in šla takrat iz šole. Mami sem povedala, kaj se je zgodilo in da se naj pritoži. Mama pa je rekla, potem boš imela pa še večje težave, probleme kar potrpi in pozabi. Ampak jaz sem takrat čutila veliko krivico. Na fakulteti pa je bilo boljše. Gluhe ne sprejmejo povsod v službo tudi če imaš diplomu in ne vem kaj vse imajo slišči



prednost tudi drugi invalidi. Imajo mogoče prednost pred gluhihimi. Drugače pa se družbeno socialna izoliranost pozna v vsakdanjem življenju. Greš v trgovino rad bi se pogovoril s prodajalko, ona pa nima potrpljenja in grdo gleda pa misli ali je ta oseba neumna ali kaj bi rada od mene ter kaj to sprašuje. Potem greš stran, ker si tudi sam v neprijetni situaciji. Hočeš poklicati neko številko pa ne moreš moraš osebno iti na pošto prosit pokličite to številko, oni pa ti dajo račun

Se pravi da je veliko situacij. Pozna se tudi v družbi prijateljev, recimo kakšne prijatelje imaš. Gluhi se razumljivo družijo med seboj slišči med gluhihimi se zelo malokrat pojavijo. Tisti slišči, ki pa se upajo so za mene zelo pogumni, ker niso obremenjeni. Imam eno prijateljico, ki se ne obremenjuje s tem in sem ji rekla, ti si pa res dobra za gluhe pa je rekla; ne nisem, jaz sem taka kakršna sem, ti si v redu punca. S tem hočem povedat, da slišči prvo gledajo na gluhoto, potem pa šele na človeka in posameznika. To je problem. Zato ni takih dobrih prijateljskih odnosov med gluhihimi in sliščimi. Ker pač gledajo na gluhoto, ne pa na človeka. Ne vem kaj naj še rečem, to pač moraš doživeti da razumeš.

Se vam zdi, da bi bilo morda dobro, da bi več ljudi govorilo znakovni jezik ali je prav da je to prepuščeno lastni izbiri. Da pač tisti, ki to potrebuje, ker ima v sorodstvu gluhega ali pa morda partnerja ali pa otroka, da hodi oziroma obiskuje tečaje?
Osebno mislim da je to izbira posameznika. Želala pa bi, da bi vsi, čim več ljudi imeli poseben odnos do gluhih, kot ta moja prijateljica Nina, ker ona res ni obremenjena s tem in to bi želela, da ne bi bili obremenjeni. To sedaj razumem prej tega nisem razumela, mogoče tako razmišlja tudi veliko gluhih kakor jaz. Slišči ne marajo gluhe, pa slišči mislijo da so gluhi neumni mogoče sami tako razmišljajo in nočejo priti v stik s gluhihimi, ker verjamejo da slišči res nočejo pomagat gluhim. Jaz pa vem da to ni res. Ljudje ne vedo, ljudi je potrebno

informirat, ljudi je potrebno naučit do tega spoznanja morajo priti sami in morajo vedeti, da sva lahko prijatelja z sliščo osebo če en drugemu pomagava.

Verjetno je bilo za vas gospa Ljubica nekoliko drugače učenje teh kretenj odraščali ste kakor sem povedala na začetku oddaje ob obeh gluhih starših morda nekaj več o vaši izkušnji v tej obratni smeri.

Ja res sem se rodila gluhi mami in naglušnemu očetu. Moram reči, da celo moje otroštvo sploh nisem občutila tega, da imam drugačne starše. Pač živeli smo v hiši v kateri so bili tudi slišči in sem se gibala tako med njima kakor med sliščimi strankami. Tako, da sem istočasno dobivala oba jezika in mi ni to delalo nikakršnih problemov nikoli. Sem pa skozi njiju tudi ta jezik zelo vzljubila, tako, da se še danes s tem zelo rada ukvarjam. Zelo rada ga učim pa mislim, da vsi tisti ki so hodili na tečaje k nam, da so nekaj le pridobili in da jim ta jezik le koristi, da najdejo pot tudi do gluhih. Da je to en most med njimi kakor je Petra rekla, da gledajo na gluhega kakor na človeka ne pa na tisto gluhoto.

Vas je to dejstvo da ste hči gluhih staršev zaznamovalo lahko rečemo za vse življenje tudi poklicno ste se potem ukvarjali s tem področjem. Kaj je bilo tisto kar vas je premaknilo oziroma kdaj se je pojavil ta klic da bi nekako pomagali gluhim.

Ne vem točno kdaj ampak že ko sem bila čisto majhna sem zelo rada gluhim, ki so prihajali k mojim staršem na obisk, moja dva starša sta bila taka srčna človeka, odprta. Vedno je bila polna hiša gluhih prijateljev in vem, da smo imeli radio takrat, oče je bil naglušen, poslušal pa je, samo glasbo je zaznal drugače besede ni mogel spremljat in jaz sem tudi zelo rada poslušala radio. Ko so gluhi prijatelji sedeli okoli mize in se pogovarjali in, če sem jaz kaj takega slišala po radiu sem takoj začela jim pripovedovat, kaj se dogaja in vsi so bili navdušeni. Med drugim sem enkrat skoraj komentirala nogometno tekmo. Ali pa smo šli v Planico



gledat skoke tam je bilo vse ozvočeno in seveda z očetom je šlo še polno gluhih. Vedno jih je nekam peljal in seveda tudi mene in sem tam pripovedovala koliko je skočil. Že takrat sem to delala z veseljem ker mi ni bilo to nič težko. Spontano sem se vrgla v te vode prevajalske –tolmačevske, da tako rečem. Ampak potem so me pa tud gluhi kdaj potreboval in sem potem začela hodit tja, potem pa pride to eno z drugim. Poznam podoben primer kakor vaših staršev gluha gospa in njen zelo naglušni mož in pri njiju je bilo tako da sta imela veliko pomislekov pred rojstvom otroka pred odločitvijo za otroka kako bosta skrbela zanj saj ne bosta slišala ko bo zajokal ko ju bo zaklical po pomoč. Ali veste je bila tudi pri vas prisotna taka skrb vaših staršev ali strah. Jaz mislim, da ni bila kajti niti pri mami niti pri očetu ni bila ta gluhotata dedna, ampak mislim, da to nista niti razmišljala. Mislim da sta bila vesela, ker sem slišela in ko sem bila majhna ne vem ali se slišči otrok gluhih staršev zelo zgodaj zave, da ima gluhe starše, ker jok skoraj nič ne pomaga vem da mi je mama povedala da sem ležala poleg njihove postelje v postelji in, če sem kaj hotela sem vrgla blazinco na mamino posteljo, da se je mama zbudila verjetno sem jokala nekaj časa potem sem videla, da nič ne uspe pa sem začela metati povsterček. Mislim, da nista bila s tem obremenjena to se je potem poznalo tudi na mojem otroštvu kajti čist normalno smo funkcionirali, res v tistem okolju kjer smo bili.

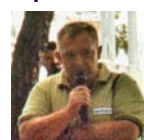
Petra vi ste še v mladih letih kako razmišljate o družini o partnerstvu o prijateljstvu imate kakšne pomisleke strahove

Ali pa morda rekli ste že, da ste otrok sliščih staršev tako da dednost odpade pa vendarle kako razmišljate o svojih otrocih . To je zelo osebno vprašanje(smeh) malo mi je kar nerodno.

No, ni vam potrebno odgovoriti.

Jaz mislim, da bodo moji otroci slišali ampak tudi ne bi bilo nič narobe če bi bili gluhi. Važno, da bodo pametni in delavni Imam svoje lastne izkušnje in tudi če bi imela gluhega otroka bi vedela kako. Glede prijateljstva, mogoče imam malo smole kakor ste že vi sama povedala v uvodu imajo gluhi nižjo izobrazbo in jaz med gluhi malo izstopam tudi po izobrazbi, sposobnostih. Meni bi bilo veliko lažje, če bi našla kakšnega enakovrednega partnerja tudi zaradi mene same, ker tudi jaz želim nekaj dati, da kaj dobim nazaj. Delam v šoli med gluhi otroci, delam tudi v društvu in ogromno dajem ljudem. Na koncu pa, ko pridem zvečer domov sem prazna in potrebujem duhovno, čustveno hrano in kje jo naj dobim. Berem, se pogovarjam ampak, če hočeš osebno rasti moraš tudi vlagati v sebe in dobivaš ljudi, ki imajo nekaj od tebe, da se lahko tudi od njih kaj naučiš. Slišči imajo velike strahove. Aha, gluha je pa se obrne stran ali pa skomignejo, to sta resnično dva svetova. Ne poznam ljudi, ki bi znali vstopiti v svet gluhih. Tudi med gluhi veliko govorijo, da gluhi in slišči ne gredo skupaj v partnerstvo in, da se največkrat tudi razvežejo(ločijo). Jaz sicer tega ne poslušam, nerada poslušam. S tem se ne želim obremenjevati ker ne bi rada, da bi bila v družini jaz glavna ali odločujoča. Na primer mož, ki bi mene spraševal naj mu pomagam kaj napisati to bi bilo težko. Rajši bi videla, da bi bil samostojen ali, da bi jaz njega prosila prosim telefoniraj. Rada sem samostojna, neodvisna ne bi več o tem govorila.

Verjetno je težko zaradi tega, ker že od vsega začetka niste pripravljeni vdati se v usodo kolikor sem ugotovila tudi mama vas je nekako vzgajala v tem smislu, da je potrebno iti naprej. Da je potrebno vložiti veliko truda in bodo sadovi prišli sami po sebi in zaradi tega vas te kritike, da gluhi in slišči ne gredo skupaj toliko bolj motijo toliko bolj razburijo, če nekaj ljudi v naprej obsodijo na neuspeh. Ampak bomo pustili to. Dobili smo mnenje našega poslušalca Draga, ki pravi takole: Najprej čestitke, da



ste se spomnili tudi gluhih, ki so v mnogih primerih, vsaj kar se nekaterih opravi tiče, na slabšem kakor slišči. Vendar imam vseeno občutek, da se gluhi vseeno premalo gibljejo v družbi z sliščimi razen svetlih izjem kamor spada vaša gostja in še nekateri kajti z večjo prisotnostjo v družbi z sliščimi bi se tudi njihovo stanje precej spremenilo

Verjetno se s tem strinjate.

Popolnoma se s tem strinjam. Gluhi bi morali mogoče narediti prve korake do sliščih ampak to se morajo naučiti dobiti izkušnje in tudi gluhe je potrebno spodbujati o tem.

Večkrat sem rekla, vi gluhi morate biti samostojni, ne se sami sebe pomilovat in morate iti med slišče. Ampak otroci tudi meni včasih rečejo kako bom jaz, saj ne morem iti na fakulteto.

Pa mu odgovorim, ja kakšne neumnosti pa govoriš, če si gluh to še ne pomeni da ne moreš študirat. To bo trajalo še par let da se bo vse spremenilo v odnosih v družbi, v odnosih gluhe skupnosti do slišče skupnosti. Če pa pogledamo v svetu, na primer v Ameriki in razvitih državah, tam je pa situacija drugačna. Tam so gluhi bolj spoštovani, ker so gluhi in zdravniki in pravniki in opravljajo različne poklice.

Povezano eno z drugim ali mislite, da je prav učenje govora tisto kar vas lahko poveže s sliščimi. Vi sami govorite verjetno vas mnogi slišči ne razumejo tako dobro. Ampak vseeno trudite se. Naredili ste korak k sliščim, verjetno je bilo to težko.

Ko sem bila še mlajša je bilo to res malo težje, ker sem se bala. Tudi kritike sem se bala raznih pripomb. Sedaj pa mi je vseeno zato, ker vem da kritike niso upravičene. Zato grem in neredim korake proti sliščim. Ampak je pa zelo odvisno od ljudi in posameznikov ali so prijazni, ker gluhi to takoj opazimo kakšen je človek. Če vidim, o da ni v redu, ga pustimo rajši pri miru; tisti pa, ki je dober, s tistim pa takoj najdem kontakt.

Mimika na obrazu vam verjetno zelo veliko pove.

Zelo veliko to je glavna pot komunikacije

Morda bi sedaj nadaljevali govorili smo že o zakonu, družini. Ter nekaj o vsakodnevem življenju. Tista zadeva za katero ste prikrajšani je recimo telefon omenili ste jo problem je verjetno tudi budilka in hišni zvonec. V stanovanju, vem Petra da živite sami, kako se znajdete pri tem.

Budilka ni problem, ker je na luč ampak za mene je to zelo nasilno, ker močno se prižiga luč rajši imam nežno bujenje.

Glede zvonca pa večina gluhih naredi tako, da je luč povezana z zvoncem in, ko nekdo pride in pozvoni, se začne prižigati luč; so pa tudi posebni senzorji ob vratih in to je vse povezano tako kakor budilka. Problem pa je, če se obrneš stan pa tega ne vidiš ali pa trdno zaspiš, tudi to se dogaja. Imam neko notranjo uro, verjetno, ker enkrat sem prav dolgo spala in sem se zbudila ter opazila, da sem prezrla luč...

Naj še enkrat povabim naše poslušalke in poslušalce na tel št.

01 5121000 za vaša mnjenja vaša vprašanja vaše zgodbe morda. Morda tudi vprašanja, kako se približati gluhim ali pa morda nasvet, kje bi se lahko naučili znakovnega jezika ali pa nam pišite pošto na naslov studio@ognjisce.si tudi to vaše sporočilo bomo z veseljem prebrali. Za zdaj imamo odziv le enega poslušalca in upam, da vas ni tako malo tistih ki nas poslušate. Najprej bomo prisluhnili glasbi potem pa upam že kateremu izmed poslušalcev.

Poslušate oddajo prepadi in mostovi-radijska svetovalnica in nekdo od naših poslušalcev se je opogumil in nas poklical. Dober večer.

Dober večer. Pohorec Elizabeta je tu iz Škofje loke.

Gospa Elizabeta kar povejte.

Veste kaj, jaz sem bila že kot otrok begunec iz Kočevja v Ljubljano in so nas v gluhonemnici sprejeli. Bilo nas je kar precej slepih in z gluhonemimi smo se lepo sporazumeli



Že majhna sem se naučila mutasto, gluhonemo abecedo pa tudi tu v Škofji loki smo imeli dva, ki sta bila slepa in gluhonema. Eni ženski Vilfan Jelki sem pisala na roke velike tiskane črke in enemu, ki sva bila skoraj malo prijatelja sem pa z abecedo gluhih, zelo sva si pomagala.

Imate gospa Elizabeta kakšno vprašanje za naše goste?

Vprašanje ... tudi slepi in gluhonemi bi se lahko sešli večkrat skupaj ali bi lahko to bilo. Ali bi gospa, ki je govorila kako ji je že ime Petra, da bi prišla kdaj k meni v Škofjo loko na obisk. Bi je bila zelo vesela.

Dobro bomo videli, kaj bo rekla na to. Prav Lep pozdrav v Škofjo loko gospa Elizabeta. Gospa Elizabeta je naša redna poslušalka. Oglasila se je že v eno od teh oddaj in je sicer slepa, če ste ugotovili. Bilo pa je vprašanje za go. Petro.

Lepo vas pozdravljam. Bom prišla v Škofjo loko. Ravno moja prijateljica Nina je delala v šoli za slepe v Ljubljani, zdaj je na porodniškem. Jaz njej govorim, ti si dobra za gluhe, v redu, bom prišla samo povejte kam naj pridem.

Bomo rekli naj pove našemu tehniku naslov. Dober večer.

Dober večer. Tukaj Alenka iz Goriških brd kličem. Poslušam vašo oddajo in, ker sem mati dveh slušno prizadetih otrok, sem sklenila, da se tudi jaz pridružim vam. Najprej bi pozdravila Petro pa gospo Ljubico, ker ju poznam in tudi gospoda Bogdana Knavsa za tako lepo oddajo. Tudi jaz si srčno želim, da bi slišači ljudje imeli razumevanje do teh ljudi, ki so ljudje kakor mi ampak s to hibo, da ne morejo slišati in zato so dobrodošle takšne oddaje in čim več naj jih bo. Da bomo ljudje spoznali oziroma, da bodo spoznali te ljudi. Ti ljudje so zelo dobri po srcu, če znaš pristopiti do njih ti kot oseba. Moja dva otroka sta v osnovni šoli. Pristopi se kažejo že drugačni tako, da mislim da počasi bodo lahko sami skušali se odpirati

tudi slišačim ljudem. Do danes, se pravi še kakšno leto nazaj te možnosti ti gluhi niso imeli, ker so živeli tudi v zavodih. Bili so samo med slišačimi in danes te možnosti so in prihajajo tako, da mi slišači ljudje, naj bi se nekako odprli tudi tem ljudem, ne samo gluhim ampak tudi ostalim invalidom.

Gospa Alenka morda kakšno besedico dve o tem česar vas najbolj skrbi glede prihodnosti svojih otrok.

Kaj me skrbi? Služba, kajti možnosti, kot pravi že gospa Petra, nimajo veliko. No, lahko rečem, da moj se je to leto vključil v srednjo šolo za električarja in, če bo uspešno končal si tudi želim, da bi to službo dobil tako, dado danes pa teh možnosti ni bilo veliko. Tudi mi moramo tu pogledat, da jim damo možnost izbire poklica. Kajti niso invalidi, da ne morejo delat. So sposobni vse narediti, razen razumevanje je njim oteženo. Jaz, ki imam v družini dva, vem kako je potrebno z njimi delat; imeti moraš potrpljenje in ljubezen predvsem to!

Če delaš z ljubeznijo z enim teh čutov, boš od teh ljudi kasneje dobil in jaz mislim, Petra bo to znala povedat, da njeni starši vidijo v njej, da so uspeli. Ona je učiteljica in jaz njo poznam, ona se mene sedaj mogoče ne spomni ampak vem, da je topla prijazna ljubeča. To vidim v teh ljudeh tudi jaz sama kot starš. Poznam pa ogromno teh gluhih ljudi saj hodim v društvo gluhih in vem, da so res dobri če znaš ti do njih stopiti, se z njimi skušat pogovoriti. Oziroma, jaz kretenj na znam ampak s svojo mimiko obraza, telesom jim skušam dopovedati ali jih razumem ali ne. Skušam nekako poiskati z očmi, če je kdo v bližini, ki bi mi znal pomagat da pridemo skupaj do razumevanja.

Gospa Alenka rekla bom hvala lepa, da ste nas poklicali in da ste pravzaprav delili z nami tudi svoje izkušnje. Želim vam veliko sreče uspeha tudi vašim otrokom seveda in, da se bo situacija takrat, ko bosta onadva odrasla nekoliko spremenila.



Tudi jaz si to srčno želim in upam da bo do tega tudi prišlo.

Dobro, lep pozdrav v Goriška brda!

Hvala lepa tudi vam, nasvidenje.

Gospa Marika, želeli ste nakaj že na začetku, ko je spregovorila poslušalka.

O tej izoliranosti gluhih do sliščih. Mi smo poskušali z integracijo in jo razvili na dokaj visoko raven. Čeprav so ti otroci v rednih pogojih šolanja izpostavljeni hudim pritiskom in so rabili posebno pomoč in oporo. Sedaj je prišel nov zakon. Dočakali smo ga. Ta zakon nekako omogoča, ne rečemo več integracijo, ampak inkluzijo, kjer naj upoštevajo vse posebne potrebe gluhih učencev in vsi upamo (vsi ki smo v kakršnem koli stiku z gluhih), da bo ta zakon res zaživel v svoji pravi vrednosti ne samo, da bo na papirju. Ampak, da se bo dejansko odražal. Potem bodo mogoče ta vključevanja med slišče lažja, olajšana na vseh nivojih, na osnovni šoli, srednji šoli in na fakulteti.

Gospa Petra.

Želela sem pozdravit gospo Alenko in se ji zahvalit za tako lepe misli. Priporočam, da še naprej tako vztrajate in dajem vam tudi en nasvet, da tudi spodbujate otroka, da se še naprej šolata, ker bosta le tako lažje dobila službo. Samo srednja šola tudi ni dovolj, če bosta le mogla naj gresta naprej na fakulteto.

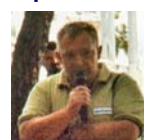
Koliko je imela pri vas prste vmes vaša mama, da ste vi nadaljevali študij. Ali mislite, da je vloga staršev pri tem zelo pomembna?

Zelo velika je bila njihova vloga ker sem se od njih naučila brati in pisati. Brez tega ne bi mogla iti na fakulteto. Že zelo zgodaj sem se tega naučila. Nekako do desetega leta nisem razumela ničesar kar sem prebrala, veliko napak sem imela pri pisanju. Ampak vseeno sem že prej veliko brala in razumevanje je potem prišlo kasneje in potem sem samo napredovala.

Pater Bogdan.

Tudi jaz bi se strinjal z gospo Alenko, ki je dejala, da vendarle so gluhi ravno tako popolnoma enaki nam. Ravno tako sočustvujejo, ravno tako imajo enake potrebe, želje pa bi vseeno rekel, da gre pri tem oziru ob tej skrbi, ljubezni na bolje. Eden izmed diakonov se želi ukvarjati z gluhih in naglušnimi tudi že sodeluje pri nas in moja želja pri tem je, da bi vsi lahko spoznali in vedeli, da je na razpolago tudi duhovnik. Jaz sem že, ne vem kdaj poslal vabila ponudbe na društva, da lahko pridem na obisk in malo predstavim stvari. Pa vendar je bilo na začetku kar precej odklonilnosti ampak zdaj vidim seveda, da se počasi stvari le talijo kot bi lahko rekel, da dober glas vendarle seže v deveto vas, kot rečemo; in da počasi, ko se gluhi med seboj pogovarjajo kaj se vse dogaja, da se vendarle dela za njih, da je tukaj res namen samo njim pomagati, da potem prihajo ponudbe. Ravno sem bil v sredo v Dravogradu je bilo zelo lepo. Bi pa seveda spodbudil ravno tako gospo Alenko in vse ostale starše ki imajo gluhe otroke, da tudi malo na tem področju zahtevajo. Imam izkušnjo iz zavoda mislim, da je bilo tri leta nazaj ko so me štiri dekleta, ki so prihajale k meni na pripravo za birmo poprosile, da bi jaz enkrat tja prišel zakaj bi se one vozile z avtobusom in tako naprej.... In jaz sem res potem uradno tam zaprosil gospo direktorco. Potem je prišel odgovor, da sta cerkev in država ločeni vendar jaz v svoji ali naivnosti ali preprostosti ne razumem, da - kako more enačiti nekaj kot cerkev kot institucijo z neko osnovno željo in potrebo človeka-otroka in zato morate starši res povzdigniti svoj glas in zahtevati te pravice, ki vam jih daje ustava.

Ste imeli ravno pri tem kdaj težave gospa Petra, da bi zahtevali pravice ali ste imeli morda tudi strah pred tem nekoliko ostrejšim nastopanjem v družbi, da bi dobili tisto kar vam gre. Ali mislite da je pot do tega ko se ozavemo kaj in kakšne pravice sploh imamo pri gluhih še nekoliko daljša. Glede pravic je res veliko nerazčiščenih pojmov. Prvo je recimo že klasifikacija telesne



okvare, ker tu ni dobro narejeno za gluhe, ker jim ne daje pravico do tehničnih pripomočkov.

En pripomoček gluhi lahko dobijo. To je slušni aparat, vse ostalo pa morajo gluhi sami kupiti. Po drugi strani pa je smešno, da vojni invalidi, ko oglušijo dobijo od države vse ugodnosti. Tisti pa, ki so od rojstva gluhi pa ničesar. Šolo že, v smislu tehničnih pripomočkov pa ne. V šoli dobijo recimo fonikel to ni čisto pravi pripomoček. Tudi glede tolmačev: vsak ima pravico do tolmača! Za to se je zveza dolgo let borila in leta 2002 je bil sprejet zakon. Ampak ta zakon je tudi pomanjkljiv. Na primer, jaz sem hodila na podiplomski študij pa nisem imela pravice do tolmača, ker to fakulteta ni predvidela. Mislim, da bi bilo tukaj potrebno spremeniti zakon. Glavni problem pa je znanje in informiranje družbe, da bi gluhi morali imeti to pravico. Ker gluhi potrebujejo informacijo. In gluhi se zato pošteno borijo. Ne kritizirajo samo ampak zahtevajo tudi svoje pravice. Moti me tudi to, da še vedno velja mišljenje, da so slišči najboljši zastopniki gluhega, da rabi to in to in drugo. Ampak mislim, da je treba to spremeniti, da morajo gluhi začeti predstavljati svoje probleme sami, ker bodo s tem bolj prepričali družbo in državo.

Mislite, da bi se kaj spremenilo, če bi dobili svojega predstavnika v parlamentu. Vemo, da je nekaj gluhih vendarle tudi kandidiralo na letošnjih volitvah. Ali ste kaj podrobneje spremljali to kampanjo oziroma njihov vstop v politiko.

Ja, jaz sama sem bila tudi kandidatka. Šla sem v kandidaturo. Malo iz radovednosti, malo pa tudi zato, da dobim nove izkušnje, ne glede na rezultate. Bilo je res zanimivo in bilo bi tudi zanimivo, če bi gluhi prišel v parlament. Sigurno bi bilo gluhim potem bolje.

Naj še enkrat povabim naše poslušalke in poslušalce, eden od naših poslušalcev gospod Drago vneta tipka bomo prebrali najprej njegovo drugo sporočilo. Prosim

Miha prejšnje sporočilo tudi še nismo prebrali.

Ce je človek pripravljen sprejeti gluhega takšnega kakršen je se bo z njim pogovarjal čeprav ne zna znakovnega jezika. Le miselnost nas sliščih je potrebno spremeniti **in potem je imel pripombo tudi glede izobrazbe pravi**, da se ta dviguje, da ni slika tako tragična kakor je videti, da niso ravno vsi gluhi z nižjo izobrazbo.

Gospa Marica Mihelčič kakšno je vaše mnenje kdaj je potrebno pričeti delati, da bomo pri otrocih dosegli da bo njihova izobrazba višja kakor kažejo povprečja.

Povem, da je to že kar od začetka. Intenzivno zastavit terapijo ker ali veste sluh nas opozarja mi dobivamo informacijo od vseh in to tudi to česar ne želimo. Vid lahko usmerjamo gledamo samo to kar želimo pogledat torej če bi se otrok predolgo zapiral v tišino bi ta kontak z zunanjim svetom lahko tudi preko kretnje važno je, da pride do komunikacije in otrok naj ima dobro podporo, ki okolici uspe da zgradi on pozitivno sliko o sebi o svojih sposobnostih, da zmore, da je ves napor doziran v taki meri, da ga ne duši, da mu dovoli študij. Kdaj korak nazaj, da to pripraviš, da je vseeno pozitiven res raven izobrazbe raste. Še nedolgo tega smo imeli na fakulteti na primer 3, 4, 5 gluhih študentov. Sedaj je to že kar precejšna skupina, ki se dobivajo tudi po Petrini zaslugi v društvu. To društvo je zelo aktivno in je naravnano zelo sodobno, svetovno. Podpira delo, prizadevanje, izobraževanje. In na ta način bodo vsi gluhi pridobili, da bodo imeli višji cilj. In pa seveda možnost da imaš tolmača. Ko sem jaz spoznala ta poklic, sem prehodila vse zavode, da sem izvedela za defektologijo. In ravno pri gluhih mi je bilo zanimivo to: aha pameten, samo kako do njega priti, kako izkoristit te potenciale. In dejansko, če dobi doma oporo, če razvije to kar on ima v sebi potem lahko tudi študira. Je pa pri nas veliko težje kakor v Ameriki, kjer je univerza za gluhe in ni omejitev. Tako, da tukaj pri nas



smo še prvoborci, se še trudijo in vsakemu naslednjemu je lažje .

Kakšne so še sicer izkušnje drugod po svetu? Omenili ste Ameriko, po tej plati, kaj pa drugi vidiki?

Če že ni univerze, je pa možnost tolmačev, prilagojeni programi. Glede samega opravljanja izpita: kontakti so bolj osebni, lažje, bolj demokratično. Pa upam, da mi sedaj ne zamirijo, ene take hude besede, ampak dejansko se raven kulture nekega naroda vidi tudi v tem, kakšni so do teh, sploh tistih ki bi želeli študirat in, ki tudi od doma ne morejo pričakovati vse podpore torej mora biti družba tista, ki bo zagotovila te pogoje in čim hitreje čim bolj kvalitetno ga podpret mu pomagat in, da bo samostojen, da ne moreš ti namesto njega tudi jaz sem spremljala mnogo gluhih na integriranih srednjih šolah pa tudi še na fakulteti. Vam povem, da včasih sem morala zavzemati takšna stališča. Vsak profesor je rabil drugačno dozo moje akcije. Nekdo je zelo hitro dojel, drugemu pa ni bilo pomoči in smo raje poiskali drugo smer, druga vrata. Vse sorte stvari smo že in jaz sama cenim ta njihov trud in njihove uspehe, ker vem kaj je bilo žrtvovano, koliko prostega časa, koliko manj žog na koš, koliko manj diska, da lahko doseže tako izobrazbo. Včasih so nam lahko dejansko za vzgled.

Mislil da imamo en telefon. Dober večer.
Dober večer želim.

Kdo nas je poklical?

Ana Ostrman iz Kranja kličem.

Povejte gospa Ana.

Ja, mene pa zdajle prav spodbudilo, da sem se oglasila. Ker gospa Manca Košir je bila ta lista za politiko, ampak žal mi je, da ni noter prišla.

Se mi je zdelo gospa Ana, da boste vi bolj v politične vode zavili.

No, pa ali je prav, da povem to?

Prav, povejte.

To sem hotla povedat, da mi je žal, da niso te ljudje notri prišli.

Ker bi bilo lažje, lažje.... Tud na tej strani, naj bo invalid tak ali tak, do prave stvari pridit, pa ni šlo.

Imate še kakšno vprašanje za naše goste. Ne poznate nobenega ki bi imel problem z sluhom? Malce pozna ura že težko najdem besede, povejte.

Rada bi videla, da bi noter pršli in lažje komentiral z državo in z vsem. Tud s temi ljudmi. In mogoče bi se majhno v življenju spremenila kakšna reč. Tko se pa ne more nič. To sem hotela vam povedat.

Ste bolj pesimistične narave torej.

Upam, saj še čakajo. Manca je rekla, da še ni vrgla puške v koruzo in upam, da bomo kaj ustvarili v tem. Pa lepo vas vse pozdravljam.

Tudi mi vas pozdravljamo v Kranj na svidenje srečno.

Petra: Hvala za lepe misli. Glede volitev v državni zbor pa je to bilo seveda veliko odvisno od drugih. Vem pa, da so v svetu že štirje gluhi poslanci. Eden v Afriki, eden v Belgiji. Leta 1966 je bil en gluhi v Angliji za enega pa ne vem točno kje. Tisti ki je bil v Angliji je ogromno dobrega naredil za gluhe. Prišel je v parlament in je lahko vplival na določene stvari. To mi je povedal dober prijatelj s Hrvaške s katerim se redno dopisujeva. To je profesor Andrej Žic. Upam da bodo drugič tudi s pomočjo volilcev volitve bolj uspešne.

Še nekoga lahko pozdravimo, dober večer.

Dober večer pri telefonu Jadranka iz Kopra. Skoraj ne morem, da vas ne bi pozdravila, vaše oddaje in tega, da spregovorijo tudi gluhi. Sama sem naglušna in če bi tako oddajo doživela pred 32 leti ko sem pri 18 letih oglušela med operacijo... Bila sem v četrtem letniku gimnazije in sesul se mi je svet. Vam moram povedat, da sem takrat iskala po celi Sloveniji koga, ki bi imel podobno izkušnjo in v bistvu ga nisem našla. Vendar sem kljub nasprotovanju stroke prišla do poklica zdravnice. Nekako bi lahko rekla uspela sem, javno delujem, s slušnim



aparatom seveda. In včasih tudi z kako malo večjo stisko. Povedala bi recimo vsem poslušalcem naj premagajo svoje stiske, naj pogumno zakorakajo, kljub svojim težavam naprej in naj sprejmejo tisto, kar jim ponuja življenje. Kajti tudi take ovire so za nekaj v življenju dobre. To je moja izkušnja.

Hvala gospa Jadranka pozdrav v Koper. Veseli me, da ste nas poklicali prav zares, da delite z nami tudi tovrstno izkušnjo. Ko niste bili gluhi od rojstva pravzaprav, naglušni.

Pozdrav še enkrat in lahko noč.

Lahko noč.

Ja gospo Petro morda prosim za en kratek komentar.

Lahko povem nekaj spodbudnega, da je tudi neklaj gluhih zdravnikov. Že v Italiji imamo enega gluhega zdravnika in bolniki nič ne komplicirajo zaradi njegove gluhotе. Čeprav uporablja drugačno metodo komunikacije.

Gospa Mihelčič mislite, da je precejšnja razlika; kako je s tem, če je otrok gluh od rojstva oziroma če pozneje oglušī?

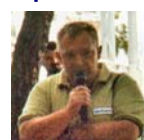
Poslušalka Jadranka je dejala, da je doživljala veliko stisko, da se ji je svet podrl. Verjetno ni lahko. Kako potem učiti naprej te ljudi?

Ja, velika razlika je glede dobe ko nekdo izgubi sluh - ali je otrok ali pa že odrasčajoči. Pri majhnih otrocih imamo prav mejo: če zgubi sluh do tretjega leta starosti to pomeni pred jezikovna faza, bo z razvojem govora šlo precej težje. Če izgubi sluh kasneje so že temelji govora, komunikacija vzpostavljeni. Potem se lažje premaguje čeprav po drugi strani je pa to velik šok. Če se to zgodi na primer po menigitisu ali po kakšni poškodbi, izguba sluha tam nekje po tretjem letu, ko so že otrok deluje slišče ko že dobiva informacije preko sluha. Za to poslušalko si lahko mislim kako je bilo to težko. Ker nekateri do takrat niti ne poznajo tega sveta gluhih to je za njih en tuj svet in dejansko, če bi delali ankete kako malo ljudi ve za tovrstne težave. Jaz, ki delam z gluhihmi zelo

malo vem o slepih kajti to je en drugi breg in, če se to stori tebi, da oglušīš je to grozovit šok. In veliko vem, vsaj iz strokovne literature, hude krize nastopajo. Čim kasneje zgubiš sluh tem večja je lahko kriza. Ker imaš manj energije to premagat in iskat izhod iz tega. Spoznala sem profesorico iz Kanade, ki je zgubila sluh pri 45 letu starosti. In je morala opustiti svoj poklic, v katerem je izredno uživala. Odkrito je povedala, da je imela zelo črne misli od katere pa so jo odvrnili le pogledi otrok, da je premagala to. Taki primeri bi rabili posebno skrb, pozornost in pomoč ali v društvih ali kakšne druge oblike te pomoči. Da ne išče sam okrog ampak, da čim se zasliši ta apel, da mu priskočiš na pomoč. Samo to bi še dodala če omenjamo Ameriko, kjer je pač največ gluhih, da je tam idealna oblika. Čim se v družini rodi otrok takoj pride terapevt, ki skrbi za celotno družino. Usmerja v preglede, dela z otrokom in jih vodi, dokler ne pride do ene take oblike - dokler družina ne rabi več te podpore enega kompleksnega človeka strokovnjaka ti odrasli pa rabijo drugačno vrsto pomoči.

Pater Bogdan govorili smo prej o izkušnjah iz tujine pri izobraževanju kako pa je z pastoralo gluhih.

Ja tudi v tem primeru bi se morali, in upam da se bomo, od njih kaj naučili. Ko sem bil v začetku septembra skupaj smo imeli v Asiziju in Rimu tak kratek ekumenski simpozij. Protestanti so na tem področju kar nekaj pred nami. Ko sem se pogovarjal z pastori na Norveškem ali pastorko na Švedskem; recimo Norveška je sicer precej večja od Slovenije toda prebivalcev nima toliko več kot nas; mislim, da tam nekje 4-5 milijonov pa je tam 11 pastorjev, ki se posveča 4000 gluhih imajo enega, ki samo koordinira to njihovo delo in imajo še enega diakona, ki pomaga. Tudi na Švedskem imajo zelo podobno tako, da verjamem, ker tudi slovenska cerkev tudi škofi so se s to problematiko pri nas seznanili jo podpirajo hvala Bogu. Tako, da verjamemo, da bomo tudi mi počasi počasi lovili ta vlak. Jasno pa



seveda z novimi pastoralnimi sodelavci tako duhovniki, kakor s kakšnimi sestrami ali tudi laiki. Kajti v Italiji obstajajo celi ženski rodovi, ki se posvečajo samo gluhim in naglušnim.

Gospa Petra bližamo se sicer koncu oddaje ampak morda bi se dotaknila enega od vprašanj. Z vidika vašega manjka ne morete poslušati radia, medija na katerem delamo. Nekako si mi težko predstavljamo, da do nekaterih ne moremo priti tudi če bi si želeli nas poslušati pa naš glas do njih ne seže kako se vi počutite ob tem .

Ja počutim se odrinjeno. Ljudje rabimo tudi duhovno hrano, berem knjige, ampak to ni isto kakor če bi poslušala toplo, prijazno besedo ali glas in bi mi poleg vsebine dal še več.

To pogrešam. Tudi bi šla rada v gledališče pa ne morem. Lahko bi sicer šel z mano tolmač ampak uživala pa ne bi tako kakor če bi sama slišala. Tudi na kakšen koncert ne grem, ker tam tudi ne bi mogla uživati, kljub temu, da bi bil tolmač z mano. Človek mora to občutiti, doživeti sam. Tudi radio pogrešam. Moj oče vedno pravi, radio moraš imeti v avtu, da lahko poslušáš novice in kaj se dogaja na cesti...In pač to ne gre. Včasih me to res moti. Spomnim se enega obiska v hiši eksperimentov v Ljubljani, kjer je obstajala posebna naprava za gluhe, da se je dalo poslušati glasbo s pomočjo določenih treslajev. Kakor en pretvornik ali poznate tako napravo?

Ne. Bila sem v tej hiši eksperimentov ampak tega nisem opazila.

Morda so zamenjali saj to je že nekaj let nazaj. Morda je pa niti ni več kajti razne izume menjajo in morda je sedaj kaj drugega. Se pravi glasba je tudi tisto kar pogrešate ali vam morda pomaga ples, da spremljate jo čutite glasbo. Če je ples prisoten ali kakšna folklor ali kaj podobnega ?

Mislim, da ja ampak glasba mora biti zelo močna, da čutim vibracije. Recimo tudi če držim papir v roki ali če držim torbo.

Najbolj pa čutim, če držim v roki balon. Odvisno pa je tudi od glasbe. Včasih je prijetno, v navednicah, ne vem kako, čeprav, če je groba ali kaj ne znam povedati. Rep to je za mene grozno močno in naporno kajti po celem telesu čutim vibracije kar ni prijetno.

Trpite z glasbo tovrstno. Privoščimo si nekaj glasbe, ne repovske, potem pa bo priložnost za nekaj sklepnih misli morda tudi za kakšen klic

Še zadnje minute oddaje prepadi in mostovi radijska svetovalnica so pred nami v kateri smo danes pozornost posvetili gluhim in naglušnim predvsem pa tistim ki jim je tišina del vsakdana. Prav res, tista povsem prava tišina, ko niti en drobec zvoka ne pride do njih. Morda je sedaj čas za sklepno misel gospa Petra morda izziv, ki ga vi vidite v prihodnosti na področju gluhosti oziroma korak, ki bi si ga želeli, da bi si ga naša družba naredila. Veliko smo sicer o tem govorili ampak morda stavek dva, ki bi ga sedaj izpostavili.

V enem stavku bi to težko povedala. Rada bi, da bi ljudje začeli odpirati vrata src in bi postali bolj človeški do drugih in da bi drug drugemu znali prisluhniti tudi če ne bi razumeli. Ampak, če imaš srce razumeš vse če hočeš; to je zelo lepo napisal poslušalec Drago. Midva se pozna on je slišječ, ampak zelo zanimiv, ker se zna potruditi in gre med gluhe in ga zato tudi občudujem in želim, da bi bilo čim več takih ljudi ki bi imeli pogum da bi naredili prvi korak do gluhih, ker vem, da bi se tako stvari spremenile na bolje.

Pater Bogdan kakšna bi bila vaša sklepna misel ob nocojšnji oddaji. Niste prav veliko govorili nismo vam pustili do besede ampak kar dobro se držite kljub pozni uri.

Ja, hvala lepa, sedaj sem se že malo razživel. Jaz mislim, da je res pomembna govorica srca to kar je Petra izpostavila, da je to tisto kar lahko razume vsak človek. Glede načrtov kot ste vprašali! V zvezi s tem pa jih je še kar nekaj. Vseh ne smem ne morem, boljše da ne, ker bi ob tem lahko še veliko govorili.



Ko se včasih enega projekta lotim mi začnejo, daj počasi saj si še mlad, ne tako hitet, saj bo. V tej svoji mladostni zagnanosti včasih težko kaj razumem pa vendarle naj malo izdam da bi gluhi in naglušni starejši potrebovali tudi eno tako ustanovo, ki bi bila njim bolj prilagojena. To ne pomeni da bi bili izolirani ampak da bi bili tudi s slišječimi. Seveda ustrezno prilagojeno za njih. To so moje misli in skriti načrti; tudi sanje verjetno, ampak brez sanj ne moremo živeti. Jaz iskreno verjamem, upam in tudi mislim, da bo nekaj še iz tega.

Gospa Marika Mihelčič.

To kar rabi mlad človek je priložnost in če rabi malo več posluha družbe naj mu jo damo in ne zato, ker smo dobri ampak, ker ima on pravico do tega. Družba ne more biti nikoli preveč humana, ampak mora vedno slediti temu ali sem dal/a dovolj ali lahko dam še več ali se tisti ki rabi nekaj več ob meni počuti dobro. In upajmo, jaz sem optimist, da tudi z aktivnostmi gluhih vidimo, da se je v zadnjih letih že veliko spremenilo, da bo šlo naprej mogoče še hitreje kakor do sedaj.

Gospa Ljubica Podboršek za vas je bila ta oddaja precej naporna ves čas v gibanju morda sklepna misel z vaše strani.

No, res sem ves čas prevajala in tolmačila Petri in bi mogoče tudi zaključila s tem da ta jezik je en lep jezik in če imajo ljudje kakršno koli željo, da se ga naučijo se lahko tudi oglasijo na našem zavodu, kjer imamo tečaje in bi mogoče tudi tako našli eno pot do srca gluhih kot je rekla Petra.

Verjetno sami velikokrat opazite kako se razleze obraz v nasmeh, ko vidijo, da kdo zna znakovni jezik.

Ja, to je res že tudi ena sama kretnja ali dve najdeta tisti nasmeh pri gluhemu, ko vidijo, da so tudi slišječ pripravljeni z njim se pogovarjat na, tudi malo drugačen način. Upam, da smo nocoj nagovorili tudi katerega izmed naših poslušalcev – poslušalk, da bo morda stopil korak bližje proti gluhim in se

zavzel zanje. Tudi morda, da nas je poslušal kateri izmed poslancev. Ne bi bilo nič slabo, da bi se naredilo nekaj na tem področju. Hvala vsem štirim za obisk v našem studiu. Hvala tudi vam drage poslušalke in spoštovani poslušalci za vašo pozornost od vas se, poleg že omenjenih gostov, poslavljam tudi novinarka Tanja Dominko Srečno!

